

ÖĞRETMENLERİN BİLGİ OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' INFORMATION LITERACY LEVELS

Murat ÖZTÜRK

Öğretmen, MEB, murat_ozturk07@hotmail.com, Orcid Id: 0000-0002-0879-0356

Osman Sıtkı MERT

Öğretmen, MEB, osmansitkimert@gmail.com, Orcid Id:0000-0002-4975-5725

Ramazan GÜNDOĞMUŞ

Öğretmen, MEB, arfatra26@gmail.com, Orcid Id:0000-0003-3650-3999

Timuçin TİMURALP

Öğretmen, MEB, timuralp@gmail.com, Orcid id: 0000-0002-2004-5842

Mehmet YETİŞGİN

Öğretmen, MEB, m.yetisgin@hotmail.com Orcid Id:0000-0001-7086-4339

Mehmet SÜLÜN

Öğretmen, MEB, mehmetsulun19841986@gmail.com, Orcid Id:0000-0003-4318-5458

ÖZET

Yapılan araştırmada öğretmenlerin bilgi okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Eskişehir ilindeki kamu okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise evrende yer alan öğretmenler arasından “Basit Seçkisiz Örnekleme” yöntemi ile belirlenen 334 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Bilgi Okuryazarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin, normal dağılım şartını yerine getirmesinden dolayı betimsel istatistiksel yöntemlerle birlikte Bağımsız Örneklemler t-Testi, “ANOVA ve Pearson Korelasyon Analizi gibi parametrik testler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan kadınlar lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Mesleki kıdeme göre ise mesleki kıdemi az olan öğretmenler ile mesleki kıdemi ileride olan öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Bilgi, Okuryazarlık, Bilgi Okuryazarlığı.

ABSTRACT

In this study, it was aimed to determine the relationship between teachers' information literacy levels. Relational survey model, one of the quantitative research methods, was used in the research. The universe of the research consists of teachers working in public schools in Eskişehir in the 2022-2023 academic year. The research sample consists of 334 teachers determined by the "Simple Random Sampling" method among the teachers in the universe. "Information Literacy Scale" was used as a data collection tool in the research. Since the data collected in the study met the normal distribution condition, it was analyzed using parametric tests such as Independent Samples t-Test, ANOVA and Pearson Correlation Analysis, together with descriptive statistical methods. In the study, it was determined that the information literacy of the teachers was at a moderate level. In addition, in the study, it was determined that the information literacy of teachers showed a statistically significant difference in favor of women according to gender. According to the professional

seniority, it was determined that the information literacy of the teachers with a low professional seniority and the teachers with a higher professional seniority showed a significant difference.

Keywords: Teacher, Information, Literacy, Information Literacy.

1. GİRİŞ

Yaşadığımız dünya sınırların ortadan kalktığı, bilginin kolay ulaşılabilir hale geldiği ve küresel paylaşımların en üst noktaya ulaştığı bir yer haline gelmiştir. Bunun en önemli sebeplerinden biri şüphesiz teknolojidir. Teknolojinin gelişimine öncülük eden toplumların diğerlerine üstünlük kurduğunu hayatın her alanında görülmektedir. İleri teknolojiyi elinde tutan ülkeler hemen hemen tüm dünya tarafından bilinmekte ve örnek alınmaktadır. Bu ülkeler sağlıktan sanayiye, beyaz eşyadan otomotive, sosyal hayattan iş yaşamına, üretimden eğitime değin pek çok alanda başarılı çalışmalar yaparak ekonomisine katkı sağlamıştır (Ulutaş, 2021). Oğuz ve Yaşar Dinçer (2021) çalışmalarında sağlık ve eğitim alanına yapılan yatırımların ülkelerin ekonomik ve sosyal hedeflerine ulaşmadaki etkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda eğitime ayrılan maddi tutarın %1’lik artışın ülke ekonomisine %0,11’lik büyüme katkısı olduğu tespit edilmiştir. Yenilik ve teknoloji üretmeyi ve ekonomik olarak büyümeyi sağlamada önemli rol oynamaktadır (Dağlı ve Ezanoğlu, 2021). Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler eğitimde de dönüşümü kaçınılmaz kılmıştır (Bayburt ve Eğin, 2021).

Teknolojinin eğitim alanında kullanımına ilişkin öğretmenlerin rolü oldukça önemli ve büyüktür. Çünkü öğretmenin teknolojiye olan tutumu, teknolojiyi bilinçli kullanma çabası, teknolojinin doğasını kavraması, teknolojiyi tasarlaması, içinde bulunduğu topluma etkilerinin neler olduğunu sorgulaması ve çok yönlü olarak eğitimde ve ders dışı etkinliklerde teknolojiyi etkin biçimde kullanması öğrencileri etkilemektedir (İzci ve Eroğlu, 2016). Eğitime işlevsellik katan, ruh ve anlam veren onu verimli ve etkili kılan asıl öğe öğretmendir. Eğitim programlarını hayata geçiren işlevsel hal getiren öğretmenler, eğitimin başarıya ulaşmasında birinci derecede sorumludurlar (Şahin ve Arslan Namlı, 2019).

Teknolojinin eğitimde kullanılmasından sonra değişen öğretmen algısı, öğretmen yeterliklerini sorgulanmaya ve geliştirilmeye sebep olmuştur (Sarıkaya, 2019). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ile öğrenme ve öğretme sürecini yönetme alanında öğretmenin bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanması yeterliliğe sahip olması beklenmektedir (MEB, 2017). Bu konuda önem arz eden konulardan birisi “öğreten mesleki gelişimi” dir. Mesleki gelişim amaçlı programların hazırlanma sürecinde asıl gaye öğretme tutum ve davranışlarının gelişen ve değişen teknolojilere karşı istendik etki oluşturmasıdır (Barnett, 2004; akt. Atasoy, 2022). Yüksek Öğretim Kurumu’nun (YÖK) öğretmen yetiştirme programlarında seçmeli ve zorunlu derslerin belirlenmesinde, öğrenme alanlarının düzenlenmesinde, eğitim materyali tasarlanmasında, eğitim programının planlanmasında Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri kılavuz görevi görmektedir. Yeterlik kapsamında belirlenen beceri, bilgi, değer ve tutumlar öğretmenlere kazandırılarak eğitim alanında kalite artışı beklenmektedir (MEB, 2017). Öğretmenlerin kendi alanlarında etkili teknoloji entegrasyonu bilgilerini geliştirmelerini sağlayacak uygulama ve araştırma çalışmaları önemli görülmektedir (Baran ve Canbazoglu Bilici, 2015).

Yaşadığımız çağın bilgi çağı olarak nitelendirilmesine neden olan bilgi miktarındaki hızlı artış ve buna bağlı olarak değişim ve gelişimin hızlanması, nitelikli bilgiyi ayırt etmenin güçlüğü, elektronik ortamda saklanan bilginin kolaylıkla kopyalanabilmesi, çalınabilmesi gibi durumların getirdiği etik ve yasal problemler ile birlikte teknolojinin içine doğan yeni jenerasyonun özellikleri bilgi okuryazarlığının önemini artırmaktadır (Demiralay ve Karadeniz, 2008; Gürdal, 2000; Kurbanoglu, 2010).

Bilgi okuryazarlığının demokrasinin varlığını sürdürmesi için gerekli olduğunu belirten Owens (1976; akt. Tuncay, 2021), bilgi okuryazarı olan yani bilgi kaynaklarına erişebilen ve kullanabilen seçmenlerin, diğerlerinden daha akıllıca karar verebilecek durumda olduğuna vurgu yapmaktadır. Amerikan Kütüphane Derneği Bilgi Okuryazarlığı Komitesi de 1989 yılında hazırlanmış olduğu raporda, halkın bilgiye erişme becerilerine sahip olmasını demokratik bir hak olarak nitelemiş; demokratik bir toplum ve vatandaşlık haklarının yanında müreffeh bir yaşam ve iş hayatında verimlilik için de bilgi okuryazarlığının önemine vurgu yapmıştır (<http://www.ala.org>). Bu bağlamda araştırmada bilgi okuryazarlığının önemi dikkate alınarak öğretmenlerin çeşitli değişkenlere göre bilgi okuryazarlık düzeyleri birlikte belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan araştırmada öğretmenlerin bilgi okuryazarlık düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin bilgi okuryazarlıkları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin bilgi okuryazarlıkları cinsiyete göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin bilgi okuryazarlıkları mesleki kıdeme göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.2. Bilgi Okuryazarlığı

Bilgi okuryazarlığı kavramını oluşturan sözcüklerden bilgi sözcüğü “öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek, malumat, vukuf” şeklinde, okuryazar sözcüğü “okuması yazması olan, öğrenim görmüş (kimse)” şeklinde, okuryazarlık sözcüğü ise “okuryazar olma durumu” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2021).

Bilgi okuryazarlığı kavramını ilk defa 1974’te kullanan ve isim babası sayılan Amerikan Bilgi Endüstrisi Derneği (Information Industry Association) başkanı Zurkowski (1974), Kütüphane ve Bilgi Bilimi Ulusal Komisyonu (NCLIS) için hazırladığı raporda bilgi okuyazarı bireyi; karşılaştığı sorunların çözümünde bilgiyi esas alarak bilgi kaynaklarından faydalanan, farklı türdeki bilgi kaynaklarını kullanabilmek için gereken beceri ve teknik yeterliliklere sahip kişi olarak tanımlamıştır (Kurbanoğlu, 2010). Birçok kavramı kapsayan bilgi okuryazarlığı, kavram olarak her ne kadar ilk kez 1974 yılında kullanılsa da, kütüphanelerin kullanıcılarının bilgiye kolay erişim sağlayabilmeleri sağlamak amacıyla kütüphaneciler aracılığıyla vermiş oldukları kullanıcı eğitimleri dikkate alındığında, öz olarak çok daha eski olduğu söylenebilir (Duygulu Dardağan, 2019).

Bilgi okuryazarlığı, Burchinal tarafından 1976 yılında kütüphanecilikle ilgili bir sempozyumda, problemin çözümü ve karar verme esnasında gereksinim hissedilen bilgiye erişme ve erişilen bilgiyi kullanma becerileri olarak ifade edilmiştir (Pinto vd., 2010). Birleşmiş Milletler’in 1990 yılını Uluslararası Okuryazarlık Yılı ilan etmesiyle okuryazarlık kavramının önemi artmaya başlamıştır (Bawden, 2001). Bu yıllardan itibaren kişiler, akademisyenler, dernekler ve kurumlar tarafından ele alınmasıyla bu dönemde hızla popülerlik kazanan bilgi okuryazarlığı kavramının, literatürde pek çok tanımına rastlanabilmektedir. Bu tanımlardan bir kısmı bilgi okuryazarlığı kavramına bir kısmı ise bilgi okuyazarı bireyin özelliklerine odaklanmaktadır (Kurbanoğlu, 2010).

Bilgi okuryazarlığı kavramının kütüphanecilik çevrelerince de kabul edilen ve en yaygın kullanılan tanımı The American Library Association (ALA) tarafından yapılmıştır (Kurbanoğlu, 2010). Bilgi okuryazarlığı ALA tarafından 1989 yılında bilgi gereksinimini fark edebilme, gereksinim duyulan bilgiyi bulabilme, bulunan bilgiyi değerlendirebilme ve etkin bir şekilde kullanarak başkalarına ulaştırabilme şeklinde tanımlanmıştır (<http://www.ala.org>).

Doyle (1992; akt. Tuncay, 2021), Bilgi Okuryazarlığı Ulusal Forumu'na üyeliği bulunan uzmanların üzerinde yürüttüğü Delphi Araştırma Tekniği isimli çalışması neticesinde bilgi okuryazarı bireyin sahip olduğu özellikleri maddeler halinde belirtmiştir. Doyle'a (1992) göre bilgi okuryazarı bireyler; bilgiye ihtiyaç duyduklarının farkındadırlar, mantıklı karar verebilmenin temelinde nitelikli ve noksatsız bilginin olduğunu onarlar, soruları bilgi gereksinimlerine göre formüle ederler, bilgi kaynaklarının hangilerinden yararlanacaklarını belirlerler, bilgi aramada doğru ve başarılı stratejiler geliştirirler, teknolojik ortamlar dâhil olmak üzere birçok bilgi kaynağına erişebilirler, eriştikleri bilgileri değerlendirebilirler, pratik kullanım için bilgileri düzenlerler, yeni bilgileri var olan bilgilerle birleştirebilirler, edindikleri bilgileri problemlerin çözümünde ve eleştirel düşünmede kullanabilirler.

Bilgi okuryazarlığını, aradıkları yanıtları bulma hususunda bireylere nasıl daha maharetli olabileceklerini öğretme şeklinde (McCrack, 1992); Rader (1991) ve problem çözmek ve karar vermek gayesiyle bilginin etkili bir şekilde temin edilmesi ve değerlendirilmesi şeklinde tanımlamaktadır. Bruce (2003; akt. Tuncay, 2021) ise bilgi okuryazarlığını sürekli eğitimle ilişkilendirmekte ve genel itibarıyla bilginin temini, yönetimi ve kullanılması becerisi olarak ifade etmektedir. 2003 yılında bilgi okuryazarlığını, bilgi toplumuna aktif katılımın ön koşulu ve yaşam boyu öğrenme temel hakkının bir parçası olarak niteleyen Prag Deklarasyonu'nda bilgi okuryazarlığı; kişinin ilgi duyduğu veya karşılaştığı problemlerin çözümünde gereksindiği bilgiyi tanımlama, bulma, değerlendirme, düzenleme, kullanma ve başkalarına iletme kabiliyeti şeklinde ifade edilmektedir (<http://www.unesco.org/new>).

Bilgi okuryazarlığı kavramından Türkiye'de ilk defa 1998 yılında enformasyon okuryazarlığı tabiriyle bahseden Gürdal (2000); bilgi okuryazarlığını, toplumu oluşturan her bireyin bilgiye erişimde kendi kendine yetebilmesi şeklinde açıklamakta ve bununla kütüphaneciler tarafından bireylere öğretilmesiyle gerçekleşebileceğini ifade etmektedir.

Kurbanoğlu (2010), bilgi okuryazarlığı kavramının kapsamının devamlı surette genişlediğini; bunun da kavram kargaşasından kaçınmak, değişime ve gelişime ayak uydurmak gibi zorunluluklardan kaynaklandığını ifade etmektedir.

Oldukça geniş kapsamlı bir kavram ve beceriler bütünü olan bilgi okuryazarlığı; bilgi becerilerinin (bilgi ihtiyacını belirleme, aradığı bilgiyi bulma, değerlendirme, yorumlama, iletme vb.), üst düzey düşünme becerilerinin (eleştirel düşünebilme, yaratıcı düşünebilme, yeni bilgi üretebilme vb.), bireysel becerilerin (iş birliği, bireysel motivasyon, iletişim vb.) ve çeşitli okuryazarlık becerilerinin (kütüphane okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı vb.) birleşiminden oluşmaktadır. Ayrıca sosyal, ekonomik, etik, yasal ve toplumsal konularla da yakından ilişkilidir (Kurbanoğlu, 2010).

1.3. Bilgi Okuryazarlığı İle İlgili Araştırmalar

Özgün (2019) tarafından sosyal bilgiler öğrencilerinin bilgi okuryazarlığının mevcut durumunu betimlemeyi amaçlayan araştırmada nitel bir yaklaşım benimsenmiştir. Araştırmada, öğrencilerin yarısından fazlası nereye ve nasıl bakacaklarını bilmeden erişim konusunda sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada öğrencilerin bilgi işleme, ayırma, dışlama ve referans verme gibi bilgi okuryazarlığı becerilerinden eksikliklerinin olduğu tespit edilmiştir.

Ünal ve Er (2015), Bartın Üniversitesi, Bülent Ecevit Üniversitesi ve Siirt Üniversitesi eğitim fakültelerinde öğrenim gören toplam 442 sosyal bilgiler öğretmen adayının bilgi okuryazarlık düzeyini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmacılar, öğretmen adaylarının bilgiyi gerektiği gibi gördükleri, bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve bilgiyi kullanma konularında yasal ve etik düzenlemeler açısından istenilen gelişmişlik seviyesinde olmadıkları sonucuna varmışlardır.

Song'un (2015) araştırmasının amacı, Kore'de sosyal bilimler ders kitaplarının araştırma konularını analiz etmek ve öğretmen kütüphanecileri için eğitim bilgi hizmetlerini bilgi okuryazarlığı

perspektifinden incelemektir. Analiz sonuçları, kitaplarda yer alan araştırma vazifelerinin kaynakları yazma, ilgili bilgileri bulma, rapor yazma ve sunma şeklinde olması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca problem çözme sürecinde ilk adım olan problemin tanımlanması, ikinci adımı gerekli bilgilerin anlaşılması, üçüncü adım olan bilgilerin sunulması ise kitapta gerçekleştirilmektedir. Araştırmada, sosyal bilgiler derslerinde bilgi okuryazarlığının geliştirilmesinde öğretmenler ve kütüphaneciler arasındaki işbirliğinin önemi vurgulanmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Scott ve O'sullivan (2000) tarafından yürütülen bu çalışma, lise öğrencilerinin bir öğrenme aracı olarak interneti kullanma durumlarını ve eğitim araştırmalarında interneti kullanma konusundaki kişisel memnuniyetlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Katılımcı lise öğrencilerinin internet kullanım sıklığının seyrek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bir kısmı interneti araştırma amaçlı, bir kısmı ise yalnızca arama motorlarını kullanmak için yararlandıkları belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada, sosyal bilimler öğretimi söz konusu olduğunda internetin birçok avantajı olduğu gibi birçok sınırlaması da vardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, internetin potansiyelini anlama, sistematik olmayan bilgi toplama yöntemlerinin eksikliklerinden kaçınma ve güvenilir olmayan kaynaklardan öğrenci hayal kırıklığını önleme konusunda büyük bir sorumluluğu olduğu araştırmada vurgulanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yaklaşımları arasında yer alan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde günümüzde ya da geçmişte var olan bir durumu anlamayı ve olduğu gibi betimlemek amaçlanır (Karasar, 2020). Ayrıca tarama modelleri sayesinde bireylerin bir durum ile ilgili sahip oldukları özellikler belirlenebilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2017). Tarama modelinin açıklanan özellikleri dikkate alınarak yapılan araştırmada öğretmenlerin bilgi okuryazarlıkları betimlenerek, öğretmenlerin bilgi okuryazarlık düzeyleri belirlenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Eskişehir ilindeki kamu okullarındaki öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise evrende yer alan öğretmenler arasından olasılığa dayalı örneklem türlerinden olan "Basit Seçkisiz Örneklem" yöntemi (Keser Özmantar, 2018) ile belirlenen 334 öğretmen oluşturmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme yönteminde evrendeki tüm kişiler, araştırmaya dâhil olabilmek için eşit şansa sahiptir (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet ve mesleki kıdem durumlarına ilişkin açıklayıcı bilgiler aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Dağılımları

Cinsiyet	n	Yüzde (%)
Kadın	171	51,2
Erkek	163	48,8
Mesleki Kıdem		

1-5 yıl	71	21,3
6-10 yıl	80	24,0
11-15 yıl	59	17,7
16-20 yıl	63	18,9
21 yıl ve üzeri	61	18,3
Toplam	334	100

Tablo 1’de öğretmenlerin %51,2’sinin kadın (n=171), %48,8’inin erkek (n=163); %21,3’ünün mesleki kıdeminin 1-5 yıl (n=71), %24’ünün 6-10 yıl arasında (n=80), %17,7’sinin 11-15 yıl arasında (n=59), %18,9’unun 16-20 yıl arasında (n=63), %18,3’ünün ise 21 yıl ve üzeri (n=61) mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Öğretmenlerin bilgi okuryazarlık düzeylerini belirleyerek aralarındaki ilişki açıklamak amacıyla yapılan çalışmada, veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Bilgi Okuryazarlığı Ölçeği” kullanılmıştır. İfade edilen veri toplama araçlarına ilişkin açıklayıcı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formunda öğretmenlerin cinsiyet ve mesleki kıdemlerini belirlemeye yarayan maddeler yer almaktadır.

Bilgi Okuryazarlığı Ölçeği: Ölçek, Adıgüzel (2011) tarafından geliştirilmiş olup, 29 madde ve 4 alt boyuttan ibarettir. Ölçeğin alt boyutları “Bilgi İhtiyacını Tanımlama”, “Bilgiye Erişme”, “Bilgiyi Kullanma”, “Bilgiyi Kullanmada Etik Ve Yasal Düzenlemeleri Dikkate Alma” olarak sıralanmaktadır. Adıgüzel (2011) tarafından ölçeğin güvenilirlik katsayısı “,92” olarak hesaplanırken, yapılan çalışmada “,88” olarak hesaplanmıştır. Elde edilen değerlerin “,60” dan büyük olması ölçeğin “güvenilir” olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2017). Bu bağlamda bilgi okuryazarlık ölçeğine ait verilerin güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri SPSS 25 programı aracılığıyla analize edilmiştir. Analize verilerin normalliğine bakılarak başlanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda bilgi okuryazarlık ölçeklerinin basıklık ve çarpıklık katsayısı değerlerinin “±1,5” arasında (,460; ,125) olduğu belirlenmiştir. Erişilen bu değerler çalışmada kullanılan ölçeklerin puanlarının normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bundan dolayı çalışmada parametrik testlerle verilerin analiz edilmesine karar verilmiştir. Verilerin analizinde, betimsel istatistiki yöntemlerden ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmıştır. Ayrıca “Bağımsız Örneklem t-Testi” ve “Tek Yönlü Varyans Analizi” kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde bilgi okuryazarlığı ölçen ölçekler yardımıyla toplanan verilerin analiz edilmesi neticesinde elde edilen bulgulara ve bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmenlerin bilgi okuryazarlıkları ne düzeydedir?” alt problemine ait veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Bilgi Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikî Bulgular

Boyutlar	\bar{X}	S
Bilgi İhtiyacını Tanımlama	3,44	,597
Bilgiye Erişme	3,06	,453
Bilgiyi Kullanma	3,53	,650
Bilgiyi Kullanmada Etik ve Yasal Düzenlemeleri Dikkate Alma	3,49	,663
GENEL	3,32	,441

Tablo 2’de öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının “Bilgi İhtiyacını Tanımlama” alt boyutunda “Çoğu Zaman (Ort.=3,44)”, “Bilgiye Erişme” alt boyutunda “Bazen (Ort.=3,06)”, “Bilgiyi Kullanma” alt boyutunda “Çoğu Zaman (Ort.=3,53)” ve “Bilgiyi Kullanmada Etik ve Yasal Düzenlemeleri Dikkate Alma” alt boyutunda “Çoğu Zaman (Ort.=3,49)” düzeyinde olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının genel ortalamasının “Bazen (Ort.=3,32)” şeklinde olduğu görülmektedir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Öğretmenlerin bilgi okuryazarlıkları cinsiyete göre istatistikî açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemine ait veriler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Bilgi Okuryazarlıklarının Cinsiyete Göre Analiz Bulguları

Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S	t	p
Bilgi İhtiyacını Tanımlama	Kadın	171	3,55	,587	3,258	,00
	Erkek	163	3,34	,590		
Bilgiye Erişme	Kadın	171	3,17	,418	4,680	,00
	Erkek	163	2,94	,460		
Bilgiyi Kullanma	Kadın	171	3,71	,613	5,373	,00
	Erkek	163	3,34	,635		
Bilgiyi Kullanmada Etik Ve Yasal Düzenlemeleri Dikkate Alma	Kadın	171	3,65	,649	4,676	,00
	Erkek	163	3,32	,637		
Genel	Kadın	171	3,45	,406	5,698	,00
	Erkek	163	3,19	,438		

Tablo 3’te öğretmenlerin cinsiyete göre bilgi okuryazarlıklarının anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($t = 5,698$; $p = ,00$; $p < ,05$). Cinsiyete göre belirlenen anlamlı farklılığın kadın öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının erkeklere göre yüksek olmasından dolayı kadın öğretmenler lehine olduğu söylenebilir. Ayrıca elde edilen bulguya göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının cinsiyet açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir.

Tablo 3’te öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının cinsiyete göre “Bilgi İhtiyacını Tanımlama” boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($t = 3,258$; $p = ,00$; $p < ,05$). Cinsiyete göre ifade edilen boyutta saptanan anlamlı farklılığın kadın öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının erkeklere göre yüksek olmasından dolayı kadın öğretmenler lehine olduğu söylenebilir. Ayrıca elde

edilen bulguya göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının “Bilgi İhtiyacını Tanımlama” boyutunda cinsiyet açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir.

Tablo 3’te öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının cinsiyete göre “Bilgiye Erişme” boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($t = 4,680$; $p = ,00$; $p < ,05$). Cinsiyete göre ifade edilen boyutta saptanan anlamlı farklılığın kadın öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının erkeklere göre yüksek olmasından dolayı kadın öğretmenler lehine olduğu söylenebilir. Ayrıca elde edilen bulguya göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının “Bilgiye Erişme” boyutunda cinsiyet açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir.

Tablo 3’te öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının cinsiyete göre “Bilgiyi Kullanma” boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($t = 5,373$; $p = ,00$; $p < ,05$). Cinsiyete göre ifade edilen boyutta saptanan anlamlı farklılığın kadın öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının erkeklere göre yüksek olmasından dolayı kadın öğretmenler lehine olduğu söylenebilir. Ayrıca elde edilen bulguya göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının “Bilgiyi Kullanma” boyutunda cinsiyet açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir.

Tablo 3’te öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının cinsiyete göre “Bilgiyi Kullanmada Etik ve Yasal Düzenlemeleri Dikkate Alma” boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($t = 4,676$; $p = ,00$; $p < ,05$). Cinsiyete göre ifade edilen boyutta saptanan anlamlı farklılığın kadın öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının erkeklere göre yüksek olmasından dolayı kadın öğretmenler lehine olduğu söylenebilir. Ayrıca elde edilen bulguya göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının “Bilgiyi Kullanmada Etik ve Yasal Düzenlemeleri Dikkate Alma” boyutunda cinsiyet açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Öğretmenlerin bilgi okuryazarlıkları mesleki kıdeme göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemine ait veriler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Bilgi Okuryazarlıklarının Mesleki Kıdeme Göre Analiz Bulguları

	Mesleki Kıdem	n	\bar{x}	S	F	p
Bilgi İhtiyacını Tanımlama	1. 1-5	71	3,59	,540	5,402	,00 1-4 1-5 2-4 2-5
	2. 6-10	80	3,60	,532		
	3.11-15	59	3,43	,646		
	4.16-20	63	3,28	,611		
	5. 21 yıl ve +	61	3,25	,593		
	Toplam	334	3,44	,597		
Bilgiye Erişme	1. 1-5	71	3,21	,406	10,997	,00 1-4 1-5 2-4 2-5
	2. 6-10	80	3,21	,407		
	3.11-15	59	3,08	,481		
	4.16-20	63	2,89	,441		
	5. 21 yıl ve +	61	2,84	,410		
	Toplam	334	3,06	,453		
Bilgiyi Kullanma	1. 1-5	71	3,76	,489	5,962	,00 1-4 1-5 2-4 2-5
	2. 6-10	80	3,67	,655		
	3.11-15	59	3,46	,674		
	4.16-20	63	3,33	,702		
	5. 21 yıl ve +	61	3,36	,626		
	Toplam	334	3,53	,650		

Bilgiyi Kullanmada Etik Ve Yasal Düzenlemeleri Dikkate Alma	1. 1-5	71	3,68	,527	4,624	
	2. 6-10	80	3,62	,671		
	3.11-15	59	3,46	,686		
	4.16-20	63	3,29	,772		
	5. 21 yıl ve +	61	3,35	,569		
	Toplam	334	3,49	,663		
Genel	1. 1-5	71	3,49	,363	11,314	
	2. 6-10	80	3,47	,381		
	3.11-15	59	3,31	,463		
	4.16-20	63	3,15	,475		
	5. 21 yıl ve +	61	3,13	,406		
	Toplam	334	3,32	,441		

Tablo 4'te öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının mesleki kıdeme göre bilgi okuryazarlık ölçeğinin geneli açısından anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($F = 11,314$; $p = ,00$; $p < ,05$). Bu bulguya göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının mesleki kıdem açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir. Belirlenen anlamlı farklılığın mesleki kıdemi 1-5 veya 6-10 yıl arası olan öğretmenler ile 16 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4'te öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının mesleki kıdeme göre "Bilgi İhtiyacını Tanımlama" boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($F = 5,402$; $p = ,00$; $p < ,05$). Bu bulgulara göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı ölçeğinin "Bilgi İhtiyacını Tanımlama" boyutundaki algılarının mesleki kıdem açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir. İfade edilen boyutta saptanan anlamlı farklılığın mesleki kıdemi 1-5 veya 6-10 yıl arası olan öğretmenler ile 16 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4'te öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının mesleki kıdeme göre "Bilgiye Erişme" boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($F = 10,997$; $p = ,00$; $p < ,05$). Bu bulgulara göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı ölçeğinin "Bilgiye Erişme" boyutundaki algılarının mesleki kıdem açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir. İfade edilen boyutta saptanan anlamlı farklılığın mesleki kıdemi 1-5 veya 6-10 yıl arası olan öğretmenler ile 16 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4'te öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının mesleki kıdeme göre "Bilgiyi Kullanma" boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($F = 5,962$; $p = ,00$; $p < ,05$). Bu bulgulara göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı ölçeğinin "Bilgiyi Kullanma" boyutundaki algılarının mesleki kıdem açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir. İfade edilen boyutta saptanan anlamlı farklılığın mesleki kıdemi 1-5 veya 6-10 yıl arası olan öğretmenler ile 16 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4'te öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının mesleki kıdeme göre "Bilgiyi Kullanmada Etik Ve Yasal Düzenlemeleri Dikkate Alma" boyutunda anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($F = 4,624$; $p = ,00$; $p < ,05$). Bu bulgulara göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı ölçeğinin "Bilgiyi Kullanmada Etik Ve Yasal Düzenlemeleri Dikkate Alma" boyutundaki algılarının mesleki kıdem açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir. İfade edilen boyutta saptanan anlamlı farklılığın mesleki kıdemi 1-5 veya 6-10 yıl arası olan öğretmenler ile 16 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmada öğretmenlerin bilgi okuryazarlık düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda alt problemlerin verilif sırasına göre sunulmuştur.

Araştırmanın “Öğretmenlerin bilgi okuryazarlıkları ne düzeydedir?” alt problemine yönelik olarak yapılan analizler neticesinde ulaşılan sonuçlara göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının “Bilgi İhtiyacını Tanımlama” alt boyutunda “Çoğu Zaman”, “Bilgiye Erişme” alt boyutunda “Bazen”, “Bilgiyi Kullanma” alt boyutunda “Çoğu Zaman” ve “Bilgiyi Kullanmada Etik ve Yasal Düzenlemeleri Dikkate Alma” alt boyutunda “Çoğu Zaman” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının genel ortalamasının “Bazen” şeklinde olduğu görölmektedir. Elde edilen bu sonuçlar, öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının orta düzeyde olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmanın “Öğretmenlerin bilgi okuryazarlıkları cinsiyete göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemine yönelik olarak yapılan analizler neticesinde ulaşılan sonuçlara göre öğretmenlerin cinsiyete göre bilgi okuryazarlıklarının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Cinsiyete göre belirlenen anlamlı farklılığın bütün boyutlarda kadın öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının erkeklere göre yüksek olmasından dolayı kadın öğretmenler lehine olduğu söylenebilir. Ayrıca elde edilen bulguya göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının cinsiyet açısından benzerlik göstermediği ifade edilebilir.

Araştırmanın “Öğretmenlerin bilgi okuryazarlıkları mesleki kıdeme göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemine yönelik olarak yapılan analizler neticesinde ulaşılan sonuçlara göre öğretmenlerin mesleki kıdeme göre bilgi okuryazarlıklarının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın mesleki kıdemi 1-5 veya 6-10 yıl arası olan öğretmenler ile 16 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulguya göre öğretmenlerin bilgi okuryazarlıklarının mesleki kıdem açısından birbirine benzemediği söylenebilir.

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak uygulayıcılara ve araştırmacılara öneriler sunulmuştur. Sunulan öneriler řu şekildedir:

- Araştırma öğretmenlerin bilgi okuryazarlık düzeyleri ile sınırlıdır. İleride yapılacak araştırmalarda okul yöneticileri ve veliler araştırma süreçlerine dâhil edilerek okulun diğer paydaşlarının da bilgi okuryazarlık düzeyleri belirlenerek karşılaştırma yapılabilir.
- Araştırma kamu okullarında yapılmıştır. İleride yapılacak araştırmalarda özel okullarda çalışan öğretmenlerde araştırma süreçlerine dâhil edilerek, özel ve kamu okullarında çalışan öğretmenlerin bilgi okuryazarlık düzeyleri karşılaştırılabilir.
- Araştırma Eskişehir ilindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin veri toplama araçlarına verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır. Farklı illerde ve farklı örneklem gruplarında araştırmalar yapılarak geniş kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.
- Araştırmada yöntem olarak tarama modeli tercih edilmiştir. İleride yapılacak olan araştırmalarda kapsamlı ve derinlemesine verilere erişmek amacıyla nitel araştırma yaklaşımları da araştırma süreçlerine dâhil edilebilir.

- Adıgüzel, A. (2011). Bilgi okuryazarlığı ölçeğinin geliştirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2011), 15-28.
- Atasoy, B. (2022). *Ortaokulda görev yapan öğretmenlerin teknoloji okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Baran, E. ve Canbazoğlu Bilici, S. (2015). Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) üzerine alanyazın incelemesi: Türkiye örneği, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 15-32.
- Bawden, D. (2001). Information and digital literacies: a review of concepts. *Journal of Documentation*, 57(2), 218-259.
- Bayburt, B. ve Eğin, F. (2021). Teknoloji ve sanayideki gelişmelerin yansımaları olarak eğitim 4.0. *Beyder*, 16(2), 137-154.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dağlı, İ. ve Ezanoğlu, Z. (2021). Ar-Ge, patent ve ileri teknoloji ihracatının ekonomik büyümeye etkileri: OECD ülkeleri için dinamik panel veri analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 438-460.
- Demiralay, R. ve Karadeniz, Ş. (2008). İlköğretimde yaşam boyu öğrenme için bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 2(6), 89-119.
- Duygulu Dardağan, D. (2019). *Lise öğrencilerine bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasında okul kütüphanelerinin rolü: Gaziantep Koleji Vakfı özel okulları lisesinde uygulanan bilgi okuryazarlığı programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürdal, O. (2000). Yaşam boyu öğrenme etkinliği: enformasyon okuryazarlığı. *Türk Kütüphaneciliği*, 14(2), 176-187.
- İzci, E. ve Eroğlu, M. (2016). Eğitimde teknoloji kullanımı kursu hizmet içi eğitim programının değerlendirilmesi, *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1666-1668.
- Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Dinamik Akademi Yayınları.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi* (36. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keser Özmentar, Z. (2018). *Örnekleme yöntemleri ve örneklem süreci*. (Eds. K. Beycioğlu, N.Özer, Y.Kondakçı), Eğitim Yönetiminde Araştırma içinde (88-110). Ankara: Pegem Akademi.
- Kurbanoğlu, S. (2010). Bilgi okuryazarlığı: Kavramsal bir analiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 24, 723-747.
- McCrack, L. J. (1992). Academic programs for information literacy: theory and structure. *RQ*, 31(4), 485-498.
- MEB. (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. 22.02.2022 tarihinde http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_yyretmenlyk_mesleyy_genel_yeterlykleri.pdf, 02.01.2023.
- Oğuz, S. ve Yaşar Dinçer, F. C. (2021). OECD ülkelerinde eğitim ve sağlık harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisi: bir panel veri analizi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 17(1), 47-62.
- Özgün, M. (2019). *Sosyal bilgilerde bilgi okuryazarlığı: Öğrenci görüşlerine yönelik bir durum çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- Pinto, M., Cordón, J. A., & Gómez Díaz, R. (2010). Thirty years of information literacy (1977-2007): a terminological, conceptual and statistical analysis. *Journal of Librarianship and Information Science*, 42(1), 3-19.
- Rader, H. B. (1991). Information literacy: a revolution in the library. *RQ*, 31(1), 25-30.
- Sarıkaya, M. (2019). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin teknoloji kabul durumları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 578-590
- Scott, T., & O'sullivan, M. (2000). The internet and information literacy: Taking the first step toward technology education in the social studies. *The Social Studies*, 91(3), 121-126.
- Song, G. (2015). An analysis of elements of the information literacy process within common inquiry tasks of textbooks in Korean middle schools Social studies. *Journal of the Korean Society for Library and Information Science*, 49(3), 233-252.
- Şahin, M. C. ve Arslan Namlı, N. (2019). Öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanma tutumlarının incelenmesi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1), 95-112.
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6. edition). Pearson Education.
- TDK. (2021). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>, 11.11.2023.
- Tuncay, E. (2021). Yaşam boyu öğrenme, bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık ve yenilikçilik ilişkisi: Üniversite idari personeli üzerinde bir araştırma. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gebze Teknik Üniversitesi, Gebze.
- Ulutaş, M. (2021). Teknoloji yönetimi: Almanya, Japonya ve Türkiye karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(4), 1609-1625.
- Ünal, F. ve Er, H. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeylerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 1059-1068.
- <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential>, 12.01.2023.
- <http://www.unesco.org/new/fileadmin/multimedia/hq/c1/c1/-pdf/PragueDeclaration.pdf>, 19.01.2023.